

Asia: Fosforin käytöstä maa- ja puutarhataloudessa sekä viher- ja ympäristörakentamisessa (VN/21436/2021)

Maa- ja metsätalousministeriö
kirjaamo.mmm@gov.fi

Lausunto

1 Johdanto

Maa- ja metsätalousministeriö on pyytänyt Luonnonvarakeskuksen lausuntoa luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi fosforin käytöstä maa- ja puutarhataloudessa sekä viher- ja ympäristörakentamisessa (VN/21436/2021). Asetuksen tavoitteena on ehkäistä ja vähentää lannoitevalmisteiden ja lannan käytöstä aiheutuvia fosforipäästöjä pinta- ja pohjavesiin sekä maaperään. Tällä asetuksella rajoitetaan fosforin käyttöä maa- ja puutarhataloudessa sekä viher- ja ympäristörakentamisessa. Luonnonvarakeskus keskittyy lausunnossaan oman toimialansa asioihin.

2 Lausunto

Luonnonvarakeskus toteaa, että asetus fosforin käytöksi on tärkeä työväline fosforilannoituksen sopeuttamiseksi viljelykasvien tarpeiden mukaiseksi ottamalla huomioon maan fosforiluokka. Lannoitusrajat ovat tyydyttävää korkeammissa fosforiluokissa monella kasviryhmällä kuitenkin kasvien tarvetta suurempia. Erilaisten ravinnelähteiden fosforin käyttökelpoisuuksien määrittely vastaa Luonnonvarakeskuksen tutkijoiden tutkimustietoja. Fosforiasetus on tärkeä askel fosforin huuhtoutumisen vähentämiseksi, mutta samalla on pidettävä mielessä maatalouselinkeinon mahdollisuudet sopeutua muutoksiin. Lantapoikkeuksesta luopumisessa kahden vuoden siirtymäaika on todennäköisesti tuotannolle haasteellinen.

Yksityiskohtaisia kommentteja:

3 §

1 momentti ...käytettävä lantalajeittain...

Lantalajien tai lantatyyppeiden määrittely suhteessa lannoitevalmisteisiin saattaisi olla tarpeen 2§-kohdassa. Erilaiset kuivikeratkaisut, virtsan erottelu ja prosessointi luovat erilaisia lantalajeja/-tyyppejä. Lannan muuttuminen lannoitevalmisteeksi vaikuttaa sekä lantapoikkeukseen että saattaa muuttaa fosforin käyttökelpoisuuden määrittelyn lannan kokonaisfosforin 100 %:sta analyysimenetelmän mukaiseen pitoisuuteen.

2. momentti: Lannan ja lannoitevalmisteiden sisältämä kokonaisfosfori otetaan kokonaisuudessaan huomioon lannoituksessa.

Lantojen 100 %:n fosforin käyttökelpoisuus on Luonnonvarakeskuksen tutkimustiedon mukaista. Turkislannan fosforin käyttökelpoisuuden nostaminen 60:sta 100 %:iin vastaa Luonnonvarakeskuksen viime vuosien tuloksia turkiseläinten lannan fosforin käyttökelpoisuudesta.

3. momentti: Momentissa mainitut lihaluujauhon, käsitellyn saostus- ja umpikaivolietteen sekä puhdistamolietteen 60 %:n ja tuhkan sekä biohiilen 40 %:n kokonaisfosforin käyttökelpoisuudet vastaavat Luonnonvarakeskuksen tutkimustuloksia.

4. momentti: Seosten fosforin käyttökelpoisuuden laskeminen massaosuuksien

ja niiden käyttökelpoisuuksien mukaan on tasapuolinen keino.

4 §

Jos lisäysmäärä lannoitteessa on alle P 1 kg/ha, niiden vapauttaminen laskennasta helpottaa kirjanpitoa. Fosforin pidättämiseen tarkoitetut aineet (6§) on myös vapautettu fosforilaskennasta?

5 §

Ravinteiden kierrätyksen edistämiseksi on kannatettavaa sallia P 5 kg/ha levitysmäärä annetuille ehdoilla.

Pykälä tukee ja painottaa etenkin lannan mutta myös muiden biomassojen ravinteiden kierrätystä. Päätaavoite on edistää fosforin erotusta ja väkevöintiä, mutta sallia samalla muodostuville typpipitoisille vähäisen fosforipitoisuuden jakeille käyttömahdollisuus korkean P-luvun pelloille.

Momentissa 2 mainitaan ”lannan tai mädätteen fosforinerotus”. Tämä kohta saattaa aiheuttaa tulkintavaikeuksia. Voidaanko fosforinerotusta hyödyntää muista kuin mädätetyistä biomassoista? Pykälän tavoite lienee kuitenkin olla mahdollisimman teknologianeutraali.

6 §

” Fosforin pidättämiseen tarkoitetut aineet ovat kipsi ja rakennekalkki”

Rakennekalkkia (kalkitus) ja kipsiä (lannoitus) voidaan käyttää myös muuhun tarkoitukseen kuin fosforin pidättämiseen. Maanparannuskuidut voisivat kuulua samaan listaan rakennekalkin ja kipsin kanssa. Olisiko tässä kohtaa parempi jättää aineet avoimeksi ja määritellä erikseen tai muuttaa virke muotoon ”...kuten kipsi ja rakennekalkki.” Luultavasti asetustakin voidaan tarvittaessa päivittää melko helposti.

10 §

” Viher- ja ympäristörakentamisessa kasvualustoissa liukoista fosforia saa levittää enintään 60 kilogrammaa hehtaarille vuodessa. Muissa lannoitevalmisteissa kokonaisfosforia saa levittää enintään 20 kilogrammaa hehtaarille vuodessa.”

Liukoisen fosforin määrittäminen kuvataan ilmeisesti muissa kohdin lannoitelainsäädäntöä.

Pykälän muotoilu on hieman vaikeaselkoinen. Kasvualustoissa levitettävä 60 kg/ha liukoista fosforia tarkoittaa siis vain perustamisvaiheessa tehtävää kasvualustaa, ja kasvualustaa ei lisätä myöhemmin. Olisiko hyödyllistä muotoilla esimerkiksi: ”Viher- ja ympäristörakentamisessa kasvualustoissa perustamisvaiheessa liukoista fosforia saa levittää enintään 60 kilogrammaa hehtaarille vuodessa.”

12 §

Viher- ja ympäristörakentamisen osalta kahden vuoden siirtymäaika on tarpeellinen.

13 §

Turkistuotanto on alueellisesti keskittynyttä, ja se aiheuttaa voimakasta alueellista lantafosforin ylijäämää. Turkislannan siirtymäaika, viisi vuotta, on tarpeellinen, koska elinkeino tarvitsee aikaa sopeutua merkittävään muutokseen lannan käytössä.

Lantapoikkeuksen kahden vuoden siirtymäaika on tarpeellinen, jotta lannan hyödyntämisen kehitystyötä voidaan tiloilla jatkaa.

Liite 1. Taulukko 1.

Rehunurmista aikaisemmin perustamisvuoden lannoitus oli erikseen. Samoin satotasoksi oletetaan ehdotuksessa ilmeisesti >7500 kg/ha.

Sokerijuurikkaan ja perunan lannoitustutkimusta Luonnonvarakeskuksessa ei ole tehty. Fosforilannoituksen rajat ovat nyt samalla tasolla kuin edellisestä ympäristökorvauksesta alennetut vihannesten lannoitusmäärät.

Taimitarhakasvien lannoitusmääriä on jonkin verran alennettu. Mansikan, vadelman ja herukan fosforilannoitus on korkeissa luokissa hieman alennettu. Muiden marjojen lannoitusmäärät on ilmeisesti yhdistetty perustamisvaiheen ja vuotuislannoituksen luvuista. Sallitut lannoitusmäärät ovat nyt kuitenkin jonkin verran korkeammat kuin ympäristökorvauksen vanhoissa rajoissa. Muut hedelmät luokassa fosforilannoitus on hieman alentunut. Kaalit, sipulit ja juurekset luokissa fosforilannoitusta on alennettu uusimpien tutkimustulosten mukaisesti. Liite 2. Taulukko 1. Jos taulukoita olisi tarpeen yksinkertaistaa, luokat 1 ja 2 olisi mahdollista yhdistää. Luokan 1 näytteiden osuus viljavuuslaboratorioiden määrityksissä on marginaalinen.

Lausunnon laatijat: Sari Luostarinen, Kimmo Rasa, Elina Tampio, Risto Uusitalo, Kirsi Järvenranta, Perttu Virkajärvi, Kari Ylivainio ja Tapio Salo

3 Lausunnon tiivistelmä

Yhteenvedona Luonnonvarakeskus toteaa, että luonnos valtioneuvoston asetukseksi fosforin käytöstä maa- ja puutarhataloudessa sekä viher- ja ympäristörakentamisessa on merkittävä fosforin käyttöä ohjaava säädös. Rajoitukset ottavat varsin huomioon viljelykasvien fosforintarpeen ja pyrkivät minimoimaan fosforin hävikkejä ympäristöön. Kahden korkeimman viljavuusluokan fosforilannoitus ei Luonnonvarakeskuksen tutkimustulosten mukaan anna satovastetta. Muutokset lannan fosforin käyttökelpoisuuksissa ja lantapoikkeuksen poistuminen kahden vuoden kuluttua ovat elinkeinolle haasteellisia ja niihin sopeutumiseen tarvitaan taloudellista tukea ja kehitystyötä.

Sirpa Thessler

Johtaja, Luonnonvarat

Hyväksytty Luken prosessinhallintajärjestelmässä 26.08.2022 klo 16:21:37.

Lausunnon valmistelija(t):

Tapio Salo

Liitteet:

Tiedoksi: